

MUNI
ECON

Hospodářská politika

Hospodářská politika

- Pro přichází ekonomická krize?
- Může ji vláda nějak? Jaké to má náklady teď a jaké v budoucnu?
- Proč snížení daní nemusí být nejlepší nápad, jak podpořit ekonomiku?
- Kdy má centrální banky zvyšovat úrokové sazby? Jak na to zareagují hypotéky?
- Proč má Česká republika jednu z nejvyšších inflací v EU?
- Proč můžete dostat pokutu za to, že máte moc nízké ceny?
- Jak pomohla dopravní politika stát se Ryanairu jedním z největších dopravců na světě?

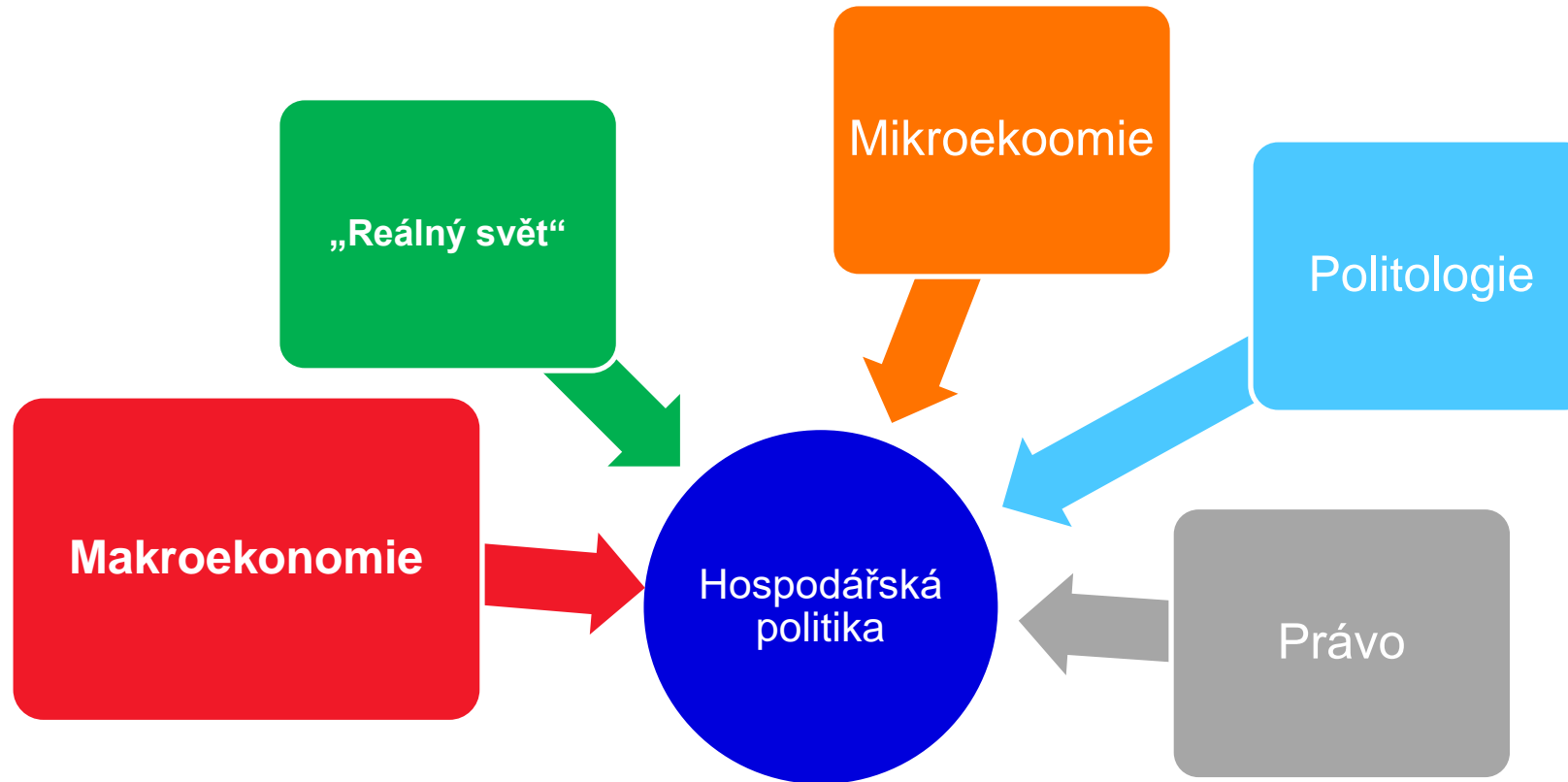
Hospodářská politika

- přístup státu k ekonomice země (státem myslíme i CB i další instituce)
- hledá vazby, smysl a aplikaci teorií, které už znáte (většinou)
- je o reálném světě => vždy nemusí dávat jednoznačný závěr

Hospodářská politika

- Ekonomická teorie popisuje ekonomické struktury, chování jednotlivých subjektů; procesu tvorby politiky se dotýká jen okrajově
- Vláda se snaží o dosažení určitých cílů
- Jak jich může dosáhnout? Jaká jsou rizika? Jaká jsou omezení?
Jaké jsou mechanismy?

Vztah hospodářské politiky k dalším vědním oborům

Co nás čeká?

Týden	Téma	Týden	Téma
1.	Úvod do hospodářské politiky 1	8.	Monetární politika 2
2.	Státní svátek	9.	Kurzová politika
3.	Stabilizační politika	10.	Politika hospodářské soutěže 1
4.	Fiskální politika 1	11.	Politika hospodářské soutěže 2
5.	Fiskální politika 2	12.	Strukturální politika
6.	Monetární politika 1	13.	Nerovnost a sociální politika
7.	Reading week		

Literatura

- [Franc a kol. \(2016\): Hospodářská politika](#)
- [CORE Team \(2019\): Economy, society, and public policy](#)
- [CORE Team \(2017\): The Economy](#)
- [Jílek \(2013\): Finance v globální ekonomice I. a II.](#)
- řada doplňkových materiálů v Isu
- současné dění (cnb.cz; patria.cz, Hospodářské noviny)

Zkouška

- písemný test (a/b/c/d; min. 60 %) + ústní zkouška
- témata k ústní zkoušce budou zveřejněna během semestru
- nový obsah kurzu, nové sady testů, nové otázky k ústní zkoušce

Funkce hospodářské politiky

Alokační

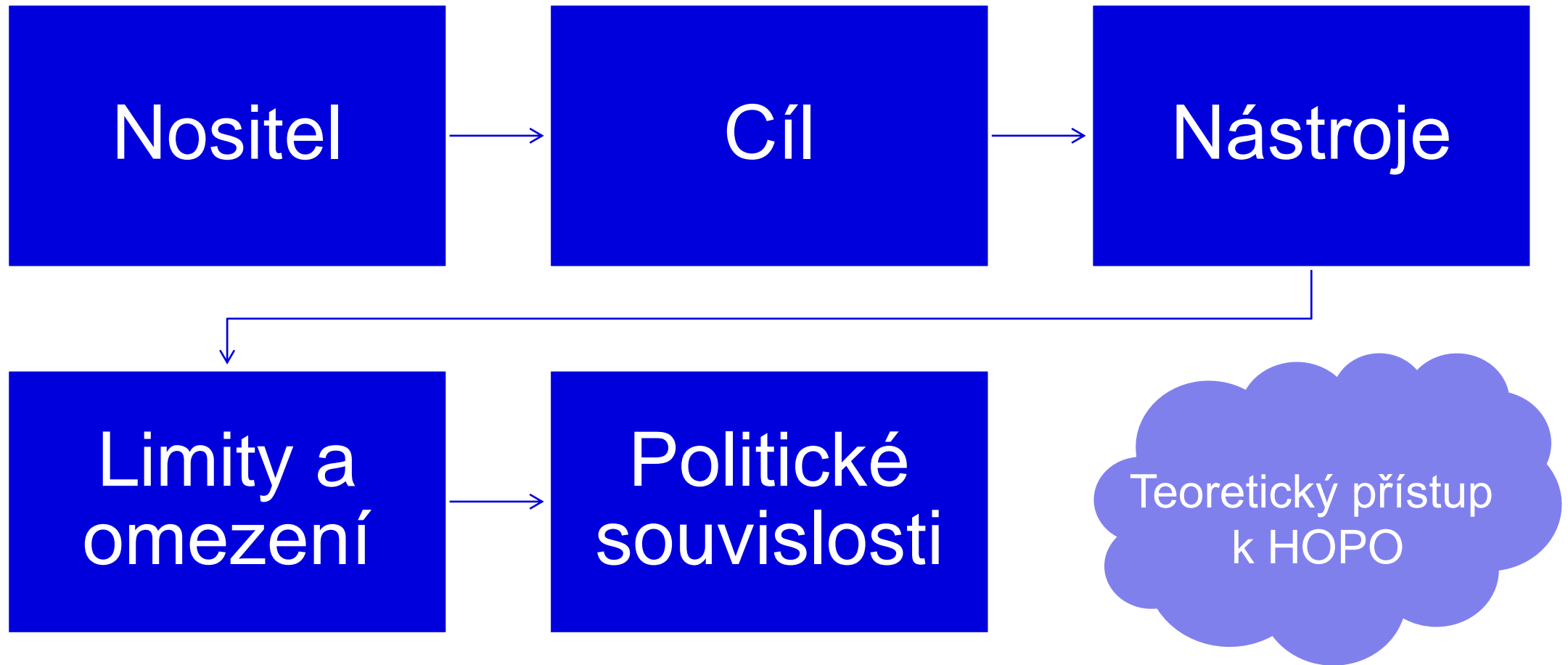

Stabilizační

Redistribuční

Hospodářsko-politické rozhodování

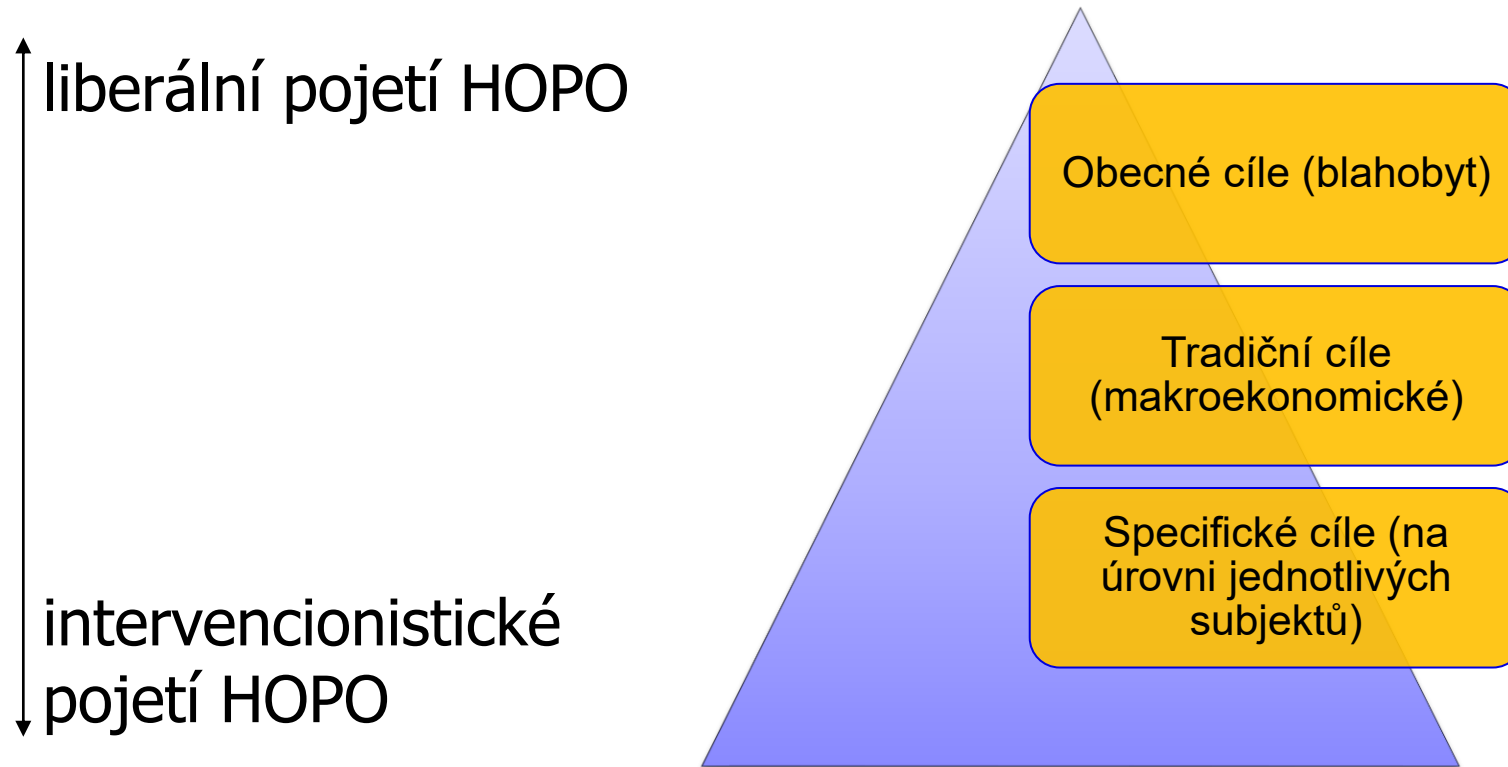

Nositelé

- subjekt, který hraje aktivní roli při tvorbě, realizaci nebo kontrole HOPO
- decizní sféra
 - vláda
 - Parlament
 - centrální banka
- vlivová sféry
 - podnikatelské svazy
 - lobbisté
- odbory
- vědecké instituce
- tripartita
- Mezinárodní (nadmárodní) organizace
 - celosvětové (MMF, WTO, Světová banka, OECD)
 - regionální integrace (EU, CEFTA)
 - korporace

Cíl

– vyplívají z ekonomické teorie x arbitrární a politicky nastavené

Cíl

- obecný cíl (maximalizace společenského blahobytu)
 - utilitaristický cíl
 - Paretoovo optimum
- tradiční cíle hospodářské politiky
 - vyvážený a stabilní ekonomický růst
 - nízká nezaměstnanost
 - nízká a stabilní inflace
 - vnější rovnováha (na běžném účtu platební bilance)
- specifické cíle
 - centrální plánování

Vztahy mezi cíli

- Negace nebo konflikt
- Neutralita nebo nezávislost
- Komplementarita

Nástroje hospodářské politiky

- nástroj = ekonomická veličina/instituce, která může být nositelem HOPO určena/měněna za účelem ovlivnění cíle
- Tinbergenovo pravidlo: není možné jedním nástrojem dosáhnout dvou nezávislých cílů

Nástroje hospodářské politiky

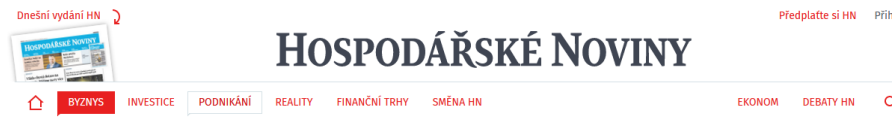
- Makroekonomické
 - Rozpočtové nástroje
 - Měnové nástroje
 - Obchodní nástroj
 - Kurzové nástroje
- Mikroekonomické
 - Chránící hospodářskou soutěž
 - Přerozdělovací
 - Řešící regionální rozdíly

Limity a omezení

- Důvěra
- Nejistota a riziko
- Časová zpoždění
- Časová nekonzistence
- Morální hazard
- Informační limity – informační asymetrie
- Konflikt zájmů
- Vnější prostředí

Důvěra

– pro účinnost některých nástrojů je důležitá důvěra

Ministryně Schillerová nechce prudké zvyšování sazeb. ČNB se ale nemůže řídit pokyny politiků, reaguje Rusnok

Guvernér Rusnok odmítl tlak politiků. ČNB podle něj nyní musí zlomit očekávání, že bude současná inflace trvalá. Premiér Andrej Babiš i ministryně financí Alena Schillerová přitom bankéře varují před zvyšováním sazeb.

ČNB zachraňuje kurz koruny. Českou měnou otřáslo Michlovo jmenování

LUKÁŠ VOŽENÍLEK

13. 9. 2021 | [Michl Aleš, člen bankovní rady](#)

Michl z ČNB: Do roka se inflace zase sníží, teď se pohybujeme mezi lockdownem a naskočením ekonomiky

Rozhovor s A. Michlem, členem bankovní rady ČNB
Šárka Fenyková (ČRo Plus, 13. 9. 2021, pořad Téma dne)

Nejistota a riziko

Hlavní makroekonomické indikátory

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2021	2022
								Aktuální predikce	Minulá predikce	2021
Nominální hrubý domácí produkt	<i>mln. Kč, b.c.</i>	4 797	5 111	5 410	5 790	5 695	6 048	6 431	5 932	6 257
	<i>růst v % b.c.</i>	3,7	6,5	5,8	7,0	-1,7	6,2	6,3	4,9	5,5
Reálný hrubý domácí produkt	<i>růst v % s.c.</i>	2,5	5,2	3,2	3,0	-5,8	3,2	4,2	3,1	3,7
Spotřeba domácností	<i>růst v % s.c.</i>	3,8	4,0	3,5	2,7	-6,8	2,3	5,5	0,1	5,7
Spotřeba vládních institucí	<i>růst v % s.c.</i>	2,5	1,8	3,8	2,5	3,4	2,4	0,4	3,4	0,9
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>růst v % s.c.</i>	-3,0	4,9	10,0	5,9	-7,2	6,0	4,9	3,8	4,5
Příspěvek čistých vývozů k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	1,4	1,2	-1,2	0,0	-0,5	-0,6	0,3	0,4	-0,2
Příspěvek změny zásob k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	-0,3	0,5	-0,5	-0,3	-0,9	0,7	0,0	0,9	0,0
Deflátor HDP	<i>růst v %</i>	1,1	1,3	2,6	3,9	4,4	2,9	2,1	1,8	1,7
Míra inflace spotřebitelských cen	<i>průměr v %</i>	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2	3,2	3,5	2,5	2,3
Zaměstnanost (VŠPS)	<i>růst v %</i>	1,9	1,6	1,4	0,2	-1,3	-1,0	0,4	-1,4	0,0
Míra nezaměstnanosti (VŠPS)	<i>průměr v %</i>	4,0	2,9	2,2	2,0	2,6	3,0	2,7	3,6	3,7
Objem mezd a platů (dom. koncept)	<i>růst v % b.c.</i>	5,7	9,2	9,6	7,8	0,2	2,9	3,9	0,7	2,3
Saldo běžného účtu	<i>% HDP</i>	1,8	1,5	0,4	0,3	3,6	1,1	0,5	1,3	0,5
Saldo sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	0,7	1,5	0,9	0,3	-6,1	-7,7	-5,0	-8,8	-5,9
Předpoklady:										
Měnový kurz CZK/EUR		27,0	26,3	25,6	25,7	26,4	25,7	25,3	25,9	25,5
Dlouhodobé úrokové sazby	<i>% p.a.</i>	0,4	1,0	2,0	1,5	1,1	2,0	2,6	1,5	1,8
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	44	54	71	64	42	69	68	64	60
HDP eurozóny	<i>růst v % s.c.</i>	1,8	2,7	1,9	1,4	-6,5	4,9	4,3	3,8	3,6

Zdroj: ČNB, ČSÚ, Eurostat, U. S. Energy Information Administration. Výpočty a predikce MF ČR.

srpen 2021

Hlavní makroekonomické indikátory

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2022	2023
								Aktuální predikce	Minulá predikce	2022
Nominální hrubý domácí produkt	<i>mln. Kč, b.c.</i>	5 111	5 411	5 791	5 709	6 108	6 799	7 356	6 618	7 135
	<i>růst v % b.c.</i>	6,5	5,9	7,0	-1,4	7,0	11,3	8,2	8,1	7,8
Reálný hrubý domácí produkt	<i>růst v % s.c.</i>	5,2	3,2	3,0	-5,5	3,5	2,2	1,1	1,2	3,6
Spotřeba domácností	<i>růst v % s.c.</i>	4,0	3,5	2,7	-7,2	4,1	0,5	0,5	0,5	4,5
Spotřeba vládních institucí	<i>růst v % s.c.</i>	1,8	3,9	2,5	4,2	1,5	0,8	1,3	1,0	1,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>růst v % s.c.</i>	4,9	10,0	5,9	-6,0	0,7	6,1	3,4	2,2	5,9
Příspěvek čistých vývozů k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	1,2	-1,2	0,0	-0,4	-3,6	-1,0	0,9	0,1	0,2
Příspěvek změny zásob k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	0,5	-0,5	-0,3	-0,9	4,8	1,3	-1,2	0,0	-0,4
Deflátor HDP	<i>růst v %</i>	1,3	2,6	3,9	4,3	3,3	8,9	7,0	6,9	4,1
Míra inflace spotřebitelských cen	<i>průměr v %</i>	2,5	2,1	2,8	3,2	3,8	16,2	8,8	12,3	4,4
Zaměstnanost (VŠPS)	<i>růst v %</i>	1,6	1,4	0,2	-1,3	-0,4	-0,7	0,2	1,2	0,2
Míra nezaměstnanosti (VŠPS)	<i>průměr v %</i>	2,9	2,2	2,0	2,6	2,8	2,5	2,6	2,5	2,6
Objem mezd a platů (dom. koncept)	<i>růst v % b.c.</i>	9,2	9,6	7,8	0,1	5,8	9,8	7,9	6,0	6,2
Saldo běžného účtu	<i>% HDP</i>	1,5	0,4	0,3	2,0	-0,8	-4,6	-4,0	-2,2	-1,9
Saldo sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	1,5	0,9	0,3	-5,8	-5,2	-3,8	.	-4,5	-3,2
Předpoklady:										
Měnový kurz CZK/EUR		26,3	25,6	25,7	26,4	25,6	24,6	24,4	24,4	24,2
Dlouhodobé úrokové sazby	<i>% p.a.</i>	1,0	2,0	1,5	1,1	1,9	4,1	4,2	3,9	3,6
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	54	71	64	42	71	105	88	105	91
HDP eurozóny	<i>růst v % s.c.</i>	2,8	1,8	1,6	-6,5	5,3	3,0	1,2	2,6	2,9

Zdroj: ČNB, ČSÚ, Eurostat, U. S. Energy Information Administration. Výpočty a predikce MF ČR.

srpen 2021

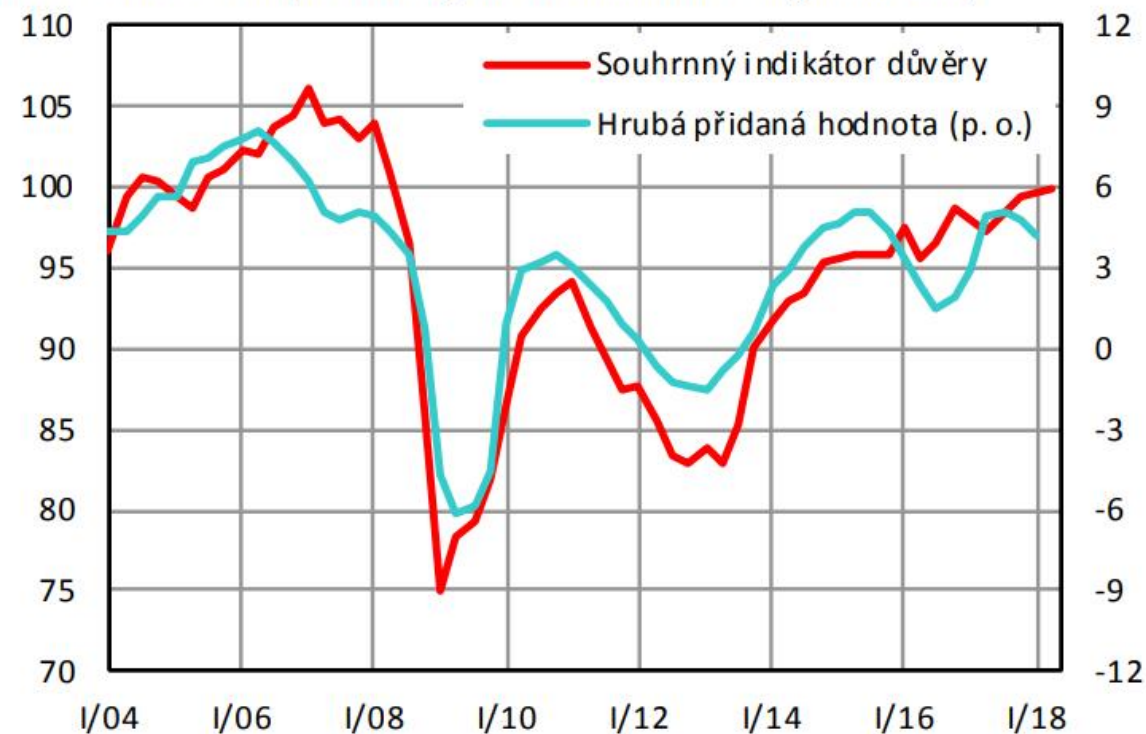
Současná rizika

- energetická krize
- inflace
- strukturální změny ekonomiky
- nadhodnocení cen nemovitostí
- vnější prostředí

Časové zpoždění

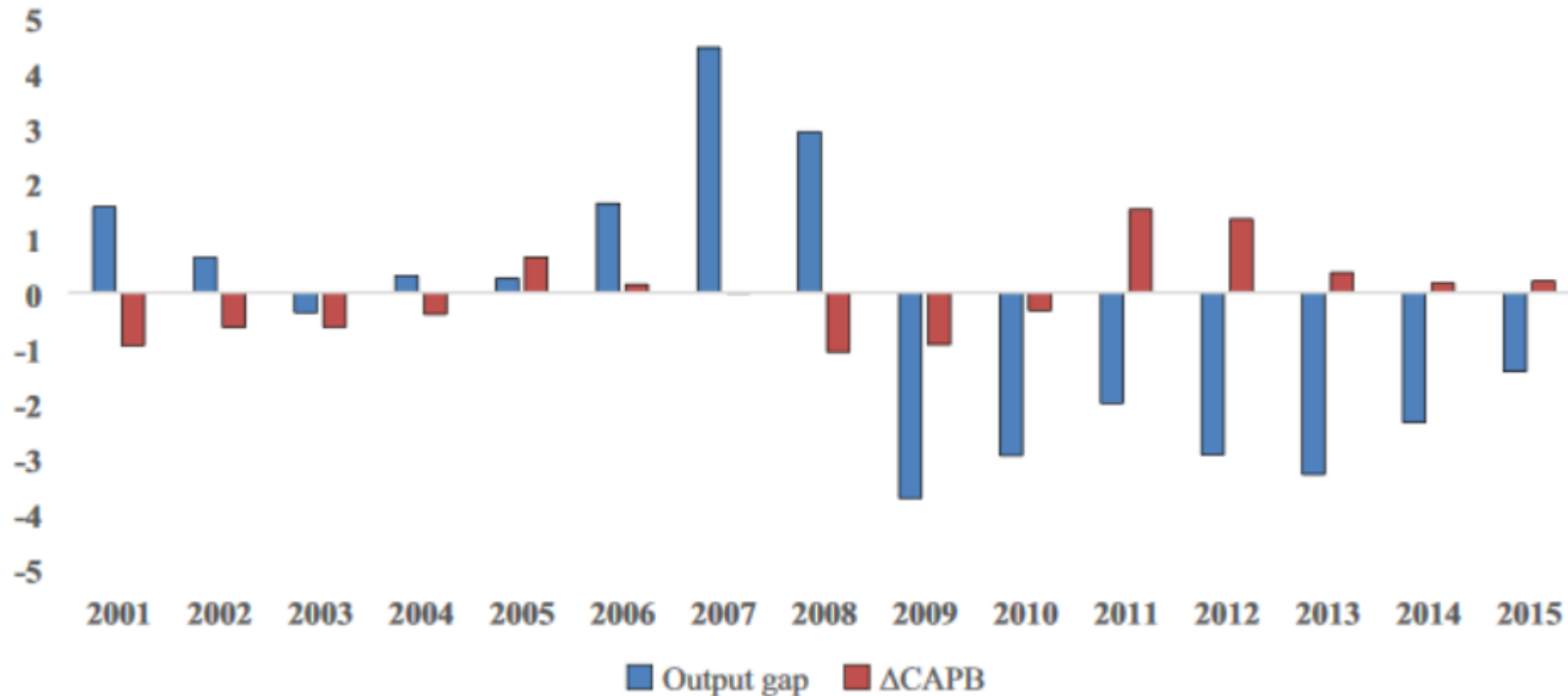
- Zpoždění poznávací
- Zpoždění plánovací
- Administrativní zpoždění
- Realizační zpoždění
- Účinnostní zpoždění

průměr 2005 = 100 (levá osa), meziroční růst v % (pravá osa)

Zdroj: ČSÚ.

Časové zpoždění

B. Gootjes a J. de Haan (2021)

Plán na podporu oživení Evropy

- NextGenerationEU
- obnova Evropy po pandemii
- přes 800 mld. eur
- Cílem je zmírnit hospodářský a sociální dopad koronavirové pandemie, zvýšit udržitelnost a odolnost evropských ekonomik a společností a připravit je na výzvy a příležitosti ekologické a digitální transformace.
- první peníze dorazily ve 2. pololetí 2021

Plán na podporu oživení Evropy

HDP				HDP			
Země	2020	2021	2022	Země	2020	2021	2022
Belgie	-6,30%	5,40%	3,70%	Rakousko	-6,30%	3,80%	4,50%
Německo	-4,80%	3,60%	4,60%	Portugalsko	-7,60%	3,90%	5,10%
Estonsko	-2,90%	4,90%	3,80%	Slovinsko	-5,50%	5,70%	5,00%
Irsko	-3,40%	7,20%	5,10%	Slovensko	-4,80%	4,90%	5,30%
Řecko	-8,20%	4,30%	6,00%	Finsko	-2,80%	2,70%	2,90%
Španělsko	-10,80%	6,20%	6,30%	Bulharsko	-4,20%	4,60%	4,10%
Francie	-7,90%	6,00%	4,20%	ČR	-5,60%	3,90%	4,50%
Itálie	-8,90%	5,00%	4,20%	Dánsko	-2,70%	3,00%	3,40%
Kypr	-5,10%	4,30%	3,80%	Chorvatsko	-8,00%	5,40%	5,90%
Lotyšsko	-3,60%	3,80%	6,00%	Maďarsko	-5,00%	6,30%	5,00%
Litva	-0,90%	3,80%	3,90%	Polsko	-2,70%	4,80%	5,20%
Lucembursko	-1,30%	4,80%	3,30%	Rumunsko	-3,90%	7,40%	4,90%
Malta	-7,80%	5,60%	5,80%	Švédsko	-2,80%	4,60%	3,90%
Nizozemí	-3,70%	3,30%	3,30%	EU	-6,00%	4,80%	4,50%

Časová nekonzistence

- Určité rozhodnutí je optimální ex-ante, avšak není optimální ex-post
- Nositel hospodářské politiky (vláda) je v pokušení se od politiky odchýlit
- Ochrana duševního vlastnictví, investic
- Východiskem je politika pravidel – např. mezinárodní smlouvy

Arbitráž ČR vs. CME

- ČNTS vlastněná nizozemskou CME byla servisní společností televize Nova zajišťující vysílání a prodej reklamy na televizi Nova (financovala i rozjezd televize)
- 1999 Vladimír Železný (zakladatel televize Nova) se rozešel s partnery z CME
- televize Nova zahájila nové vysílání pod společností CET 21; RRTV ji nechala licenci
- ČR musela zaplatit přes 10 mld. Kč, protože neochránila nizozemské investice

Informační limity

- Nedostatek, nevčasnost a rozptýlenost informací
- Informační asymetrie
 - Státní regulace telekomunikačního trhu, vodárenství a dalších síťových odvětví

Informační asymetrie

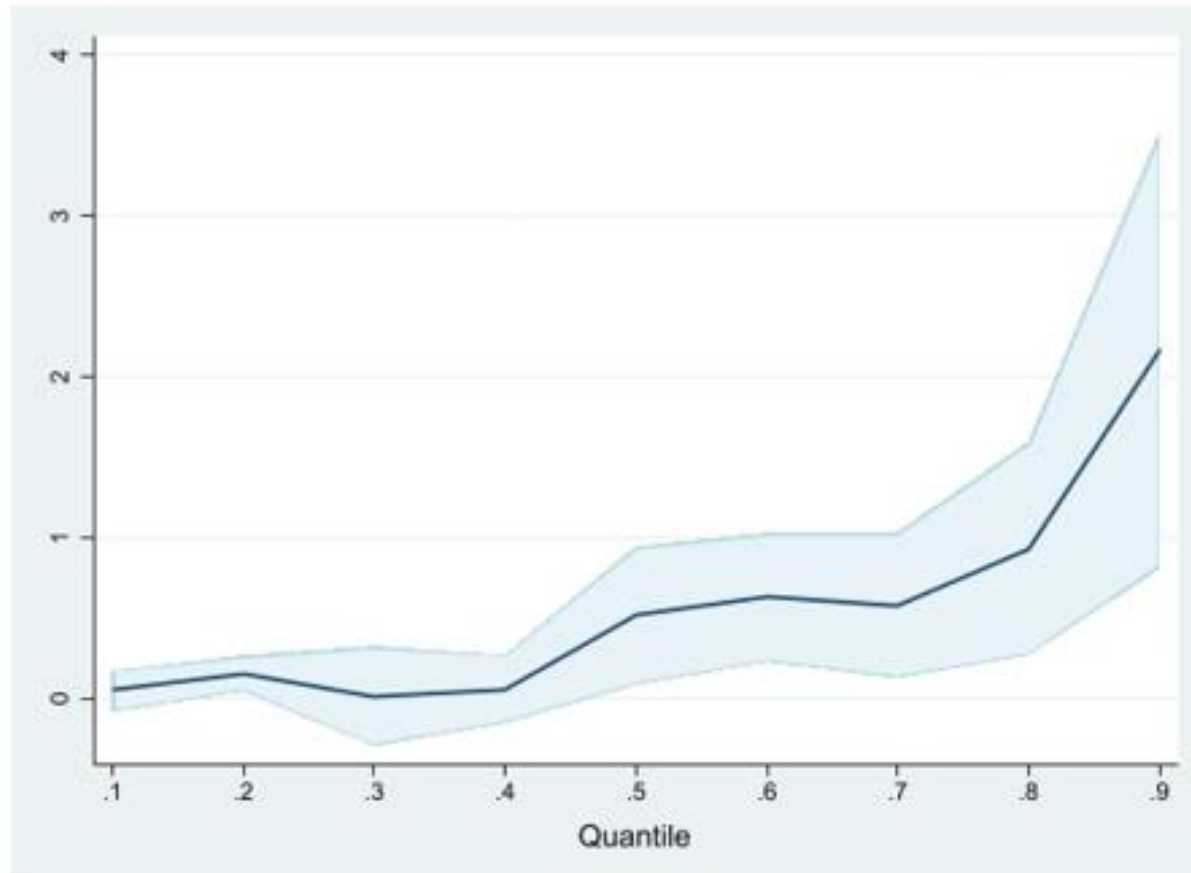
	Vodárna	Vlastnictví	Vodné	Efektivita
1	Vodospol s.r.o. (Klatovy)	soukromé	23.83	97.21%
2	Vodovody spol. s r.o. (Litomyšl)	soukromé	23.06	97.17%
3	Vodovody a kanalizace Vysoké Mýto, s.r.o.	municipální	28.04	96.73%
4	VaK - Vodovody a kanalizace Jesenicka, a. s.	municipální	25.12	96.49%
5	Vodohospodářská společnost Čerlinka, s.r.o.	municipální	24.74	96.41%
69	Městské vodovody a kanalizace Vrchlabí, příspěvková organizace	municipální	28.6	85.17%
70	Vodohospodářská společnost Dobříš spol. s r.o.	municipální	32.92	84.76%
71	VODÁRENSKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST, a.s. - (VAS)	municipální	44	84.61%
72	Vodárny a kanalizace Karlovy Vary, a.s. - (vodakva)	soukromé	35.88	81.93%
73	Městské vodovody a kanalizace Skuteč s.r.o.	municipální	38.72	78.31%

Efektivnost českých vodáren (Štěpániková 2017)

Morální hazard

- Situace, ve které jedinec (skupina) ví, že v plné míře neponese náklady svého jednání a v důsledku toho více riskuje
- Zdravotní pojištění, pojištění v nezaměstnanosti, zákonné pojištění vkladů

Vliv dodatečného zdravotního pojištění na návštěvy lékařů

Hansoo Ko 2020

Vnější prostředí

– ekonomický vývoj zemí, se kterými obchodujeme

– ceny komodit

– měnové kurzy

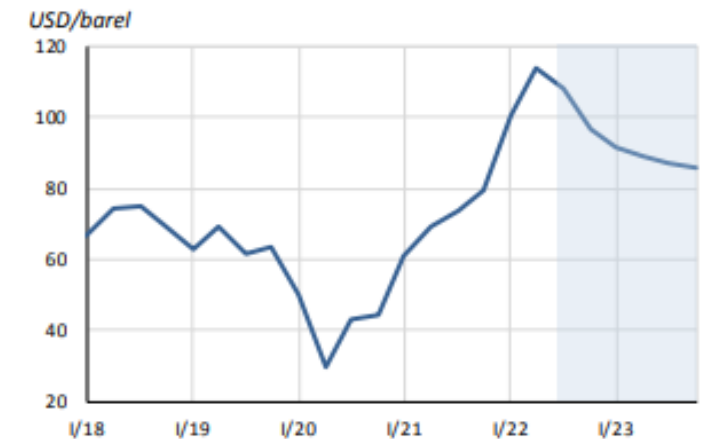
Zdroj: U. S. Energy Information Administration. Výpočty a predikce MF ČR.

duben 2020

Zdroj: U. S. Energy Information Administration. Výpočty a predikce MF ČR.

duben 2021

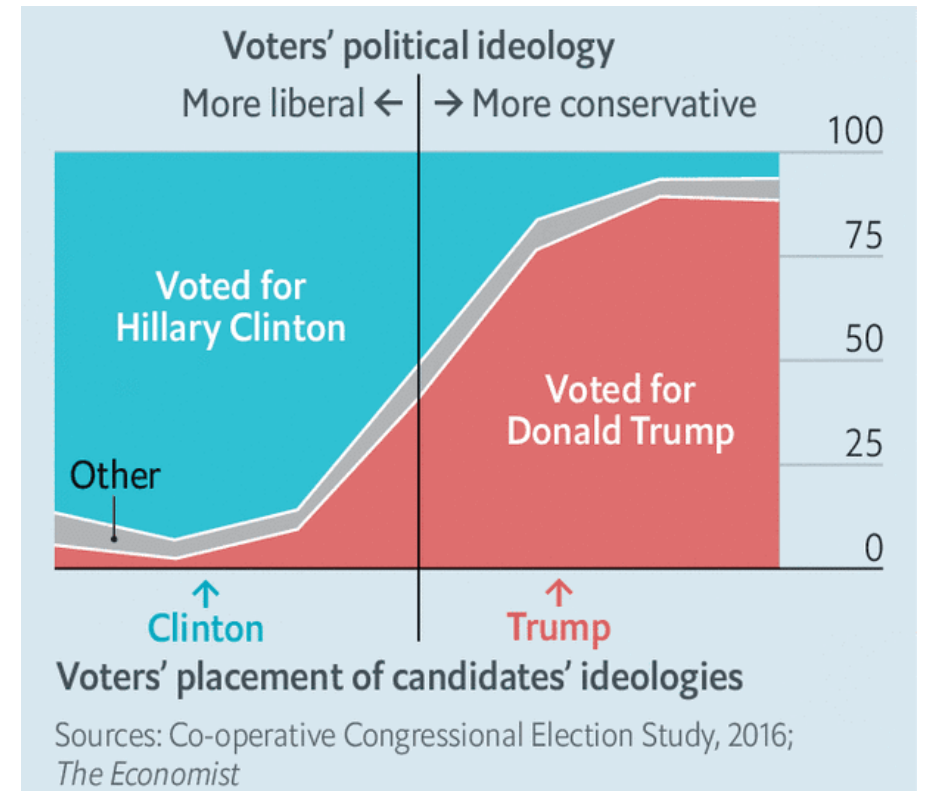

Zdroj: U. S. Energy Information Administration. Výpočty a predikce MF ČR.

srpen 2022

Politické souvislosti

- Teorie politicko-ekonomického cyklu
- Teorém voliče mediána
- Zájmy a schopnosti politiků a byrokracie

Provádět hospodářskou politiku?

Intervencionistický proud

- odmítnutí „samočistelnosti“ trhů a příkládán důraz na tržní rigidity
- vláda a centrální banka hrají důležitou roli v simulaci agregátní poptávky
- vychází z principu dokonale fungující, informované a efektivní vlády, která s minimálními náklady eliminuje tržní selhání

Liberální proud

- existují automatické vyrovnávací mechanismy, které čistí trh (vyrovnávají nesoulad mezi nabídkou a poptávkou)
- trh zabezpečuje optimum svojí neviditelnou rukou
- stát má především vytvořit institucionální rámec a vymezit vlastnická práva
- případně si uvědomují, že automatické vyrovnávací mechanismy ne vždy fungují; kvůli limitům však není efektivní, aby vláda do fungování ekonomiky zasahovala

Teoretické přístupy k hospodářské politice

Intervencionistická HOPO

- Merkantilismus
- Plánování (indikativní x imperativní)
- Keynesiánství

Liberální HOPO

- Fyziokraté
- Klasická škola politické ekonomie
- Monetarismus
- Ordoliberalismus
- Teorie veřejné volby

Merkantilismus

- 16./17. století (Anglie, Francie)
- ekonomika je hra s nulovým součtem
- bohatství pochází ze zahraničního obchodu a spočívá v hromadění peněz => snaha o maximalizaci vývozu, protekcionismus

Národohospodářské plánování

- imperativní plánování
 - centrálně plánované ekonomiky
- indikativní plánování
 - např. Francie po 2WW
 - informativní charakter o hlavních prioritách a směrech činnosti vlády
 - vzniká na základě konsenzu mezi hlavními nositeli HOPO

Keynesiánství

- učení Johna Maynarda Keynesa (1883-1946)
- rovnováha ekonomiky není automaticky dosahována (zejména ne v krátkém období)
- důležitá role stabilizační hospodářské politiky
 - stimulace agregátní poptávky
 - snaha o plnou zaměstnanost
 - dominance fiskální politiky

Fyziokraté

- odmítání státních zásahů do ekonomiky
- reakce na merkantilisty
- skupina kolem Françoise Quesnaye

Klasická politická ekonomie

– Adam Smith

- Bohatství národů
- neviditelná ruka trhu

– David Ricardo

- komparativní výhoda

– Jean Baptiste Say

- „každá nabídka si vytvoří poptávku“
- vylučoval, že by tržní systém může být omezen z poptávkové strany (na něj reagoval Keynes)

Monetarismus

- Chicagská škola (M. Friedman, G. Becker)
- důležité je udržování stálého tempa růstu peněžní zásoby

Ordoliberalismus

- Německo
- stát má zajistit, že svobodný trh dosahuje výsledků blízko k potenciálu
- důležitá role antimonopolní politiky

Teorie veřejné volby

- používá ekonomické nástroje pro řešení problémů politiky
- zkoumá např. rozhodovací procesy, byrokracii, chování voličů apod.

Literatura

- Franc a kol. (2016) *Hospodářská politika* kap. 1-3
- CORE Team (2019) *Economy, society, and public policy* kap. 1

MUNI
ECON